

MAKTABGACHA TA'LIMDA YUMSHOQ KO'NIKMALARNI RIVOJLANTIRISHDA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISH

Mamatqulova Nozimaxon

Denov Tadbirkorlik va Pedagogika Instituti, Pedagogika fakulteti, Ta'lim tarbiya nazariyasi va metodikasi (maktabgacha ta'lim) mutaxassisligi 1- kurs magistranti

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqolada maktabgacha ta'lim tizimida yumshoq ko'nikmalarni shakllantirish va rivojlantirishning nazariy hamda amaliy asoslari tahlil qilinadi. Jumladan, maktabgacha yoshdagi bolalarda kommunikativ, ijtimoiy va shaxsiy kompetensiyalarni rivojlantirishda interfaol metodlarning pedagogik ahamiyati yoritib beriladi. Maqolada interfaol metodlarning turlari, ularni maktabgacha ta'lim jarayonida qo'llash mexanizmlari hamda ularning ta'lim samaradorligiga ta'siri ilmiy jihatdan asoslab berilgan. Shuningdek, bolalarda mustaqil fikrlash, jamoada ishlash, muammoli vaziyatlarni hal qilish va ijodiy yondashuv kabi yumshoq ko'nikmalarni shakllantirish jarayonida pedagogning roli hamda metodik yondashuvlari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, yumshoq ko'nikmalar, interfaol metodlar, pedagogik texnologiya, kommunikativ kompetensiya, ijtimoiy rivojlanish, muammoli ta'lim, ijodiy fikrlash.

Аннотация: В данной научной статье рассматриваются теоретические и практические основы формирования и развития мягких навыков в системе дошкольного образования. Особое внимание уделяется педагогическому значению интерактивных методов в развитии коммуникативных, социальных и личностных компетенций у детей дошкольного возраста. В статье анализируются виды

интерактивных методов, механизмы их применения в образовательном процессе дошкольных учреждений, а также их влияние на эффективность обучения. Кроме того, рассматривается роль педагога и методические подходы в формировании у детей таких мягких навыков, как самостоятельное мышление, умение работать в коллективе, решение проблемных ситуаций и творческое мышление.

Ключевые слова: дошкольное образование, мягкие навыки, интерактивные методы, педагогические технологии, коммуникативная компетенция, социальное развитие, проблемное обучение, творческое мышление.

Annotation: This scientific article analyzes the theoretical and practical foundations of developing soft skills in the system of preschool education. Particular attention is paid to the pedagogical significance of interactive methods in developing communicative, social, and personal competencies of preschool children. The article examines the types of interactive methods, the mechanisms of their application in preschool educational processes, and their impact on the effectiveness of education. In addition, the role of the teacher and methodological approaches in developing children's soft skills such as independent thinking, teamwork, problem solving, and creative thinking are analyzed.

Keywords: preschool education, soft skills, interactive methods, pedagogical technologies, communicative competence, social development, problem-based learning, creative thinking.

Zamonaviy ta'lim tizimi jamiyat taraqqiyoti bilan uzviy bog'liq holda rivojlanib bormoqda. Hozirgi globallashuv davrida shaxsning nafaqat bilim darajasi, balki uning ijtimoiy moslashuvchanligi, muloqot qilish qobiliyati, muammolarni hal qilish ko'nikmalari ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shu sababli zamonaviy pedagogika fanida "yumshoq ko'nikmalar" tushunchasi alohida ahamiyatga ega bo'lib bormoqda. Maktabgacha ta'lim

bosqichi bolaning shaxs sifatida shakllanishining eng muhim davrlaridan biridir.[1]. Ushbu davrda bolaning psixologik, ijtimoiy va intellektual rivojlanishiga asos solinadi. Shuning uchun maktabgacha ta'lim jarayonida bolalarning nafaqat bilim olishi, balki ularning ijtimoiy va shaxsiy kompetensiyalarini rivojlantirish ham muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi.[3]. Bugungi kunda ta'lim tizimida interfaol metodlardan foydalanish orqali bolalarning bilish faoliyatini faollashtirish, mustaqil fikrlashini rivojlantirish hamda ularni faol ta'lim jarayoniga jalb qilish masalalari dolzarb hisoblanadi.[4]. Interfaol metodlar ta'lim jarayonida tarbiyachi va tarbiyalanuvchilar o'rtasida faol hamkorlikni ta'minlaydi va bolalarning o'quv jarayonida faol ishtirok etishiga imkon yaratadi. Mazkur maqolaning asosiy maqsadi maktabgacha ta'lim tizimida yumshoq ko'nikmalarni rivojlantirishda interfaol metodlardan foydalanishning pedagogik imkoniyatlarini o'rganish. Hozirgi kunda ta'lim tizimida shaxsga yo'naltirilgan yondashuv asosiy pedagogik tamoyillardan biri sifatida qaralmoqda. Ushbu yondashuvga ko'ra, ta'lim jarayonida bolaning individual xususiyatlari, qiziqishlari va ehtiyojlari inobatga olinishi zarur. Maktabgacha yoshdagi bolalarda quyidagi ijtimoiy va shaxsiy kompetensiyalarni rivojlantirish muhim hisoblanadi:

muloqot qilish qobiliyati;

jamoada ishlash ko'nikmasi;

mustaqil fikrlash;

muammolarni hal qilish qobiliyati;

ijodiy tafakkur;

tashabbuskorlik va mas'uliyat.

Mazkur kompetensiyalar umumiy holda yumshoq ko'nikmalar deb ataladi. Bu ko'nikmalar shaxsning kelajakdagi muvaffaqiyati uchun muhim omil hisoblanadi. Yumshoq ko'nikmalar (soft skills) — bu insonning ijtimoiy muhitda samarali faoliyat yuritishi uchun zarur bo'lgan shaxsiy va kommunikativ qobiliyatlar majmuasidir. Ushbu

ko'nikmalar insonning boshqalar bilan hamkorlik qilish, muammolarni hal qilish va o'z fikrini erkin ifoda etish qobiliyatini belgilaydi. [10]. Pedagogik nuqtai nazardan yumshoq ko'nikmalar quyidagi asosiy komponentlardan iborat: **Kommunikativ kompetensiya .Bu shaxsning boshqa insonlar bilan samarali muloqot qilish qobiliyatini anglatadi. Ijtimoiy kompetensiya.Jamoadagi ishlash, hamkorlik qilish va o'zaro hurmat asosida faoliyat yuritish qobiliyati. Shaxsiy kompetensiya.Mustaqil qaror qabul qilish, o'zini boshqarish va tashabbus ko'rsatish. Ijodiy tafakkur . Yangicha g'oyalarni ilgari surish va kreativ yondashuvni qo'llash.** Maktabgacha yoshdagi bolalarda ushbu ko'nikmalarni rivojlantirish ularning keyingi ta'lim bosqichlarida muvaffaqiyatli o'qishi uchun muhim asos yaratadi.Interfaol metodlar ta'lim jarayonida o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlaydigan pedagogik usullar majmuasidir. Ushbu metodlar orqali ta'lim jarayonida o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasida o'zaro muloqot va hamkorlik yuzaga keladi. **[6]. Interfaol metodlarning asosiy xususiyatlari quyidagilardan iborat:**

ta'lim jarayonida faol ishtirok;

hamkorlikka asoslangan o'rganish;

muammoli vaziyatlarni hal qilish;

mustaqil fikrlashni rivojlantirish;

ijodiy yondashuvni shakllantirish.[8]

Maktabgacha ta'lim tizimida interfaol metodlar bolalarning qiziqishini oshiradi hamda ularni ta'lim jarayoniga faol jalb etadi.Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida yumshoq ko'nikmalarni rivojlantirishda quyidagi interfaol metodlar samarali hisoblanadi.[5]. Rolli o'yinlar metodi Rolli o'yinlar maktabgacha yoshdagi bolalar faoliyatining asosiy shakllaridan biridir. Ushbu metod orqali bolalar turli ijtimoiy rollarni bajarib ko'radilar. Masalan:"Do'kon" o'yini "Shifokor va bemor" o'yini "Oila" o'yini .[5]. Bunday o'yinlar bolalarda muloqot ko'nikmasini rivojlantiradi va ijtimoiy tajribani shakllantiradi.Aqliy hujum metodi. Aqliy hujum metodi bolalarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishga xizmat

qiladi. Ushbu metodda bolalar muayyan savol yoki muammo yuzasidan turli g‘oyalarni ilgari suradilar. [6]. Masalan: “Tabiatni qanday asrash mumkin?” degan savol berilib, bolalardan turli fikrlar so‘raladi. Guruhli ishlar metodi .Guruhli ishlar bolalarda hamkorlikda ishlash ko‘nikmasini rivojlantiradi. Bolalar kichik guruhlariga bo‘linib, birgalikda topshiriq bajaradilar.[3][6]. Bu metod orqali bolalarda: jamoada ishlash, o‘zaro yordam, mas’uliyat hissi kabi ko‘nikmalar shakllanadi.Muammoli ta’lim metodi .Muammoli vaziyatlar yaratish orqali bolalarning mustaqil fikrlashi rivojlanadi. Masalan: “Tengdoshlaring bilan o‘yinchoqni qanday bo‘lishib o‘ynash mumkin?” degan savol orqali bolalar muammoni hal qilish yo‘llarini izlaydilar. Klaster metodi .Klaster metodi bolalarning fikrlarini tizimlashtirishga yordam beradi. Bu metod orqali bolalar biror mavzu atrofida o‘z fikrlarini jamlaydilar.Masalan: “Do‘stlik” mavzusi bo‘yicha bolalar quyidagi tushunchalarni aytishlari mumkin: yordam, hurmat, mehr, birga o‘ynash.Interfaol metodlardan foydalanish maktabgacha ta’lim jarayonining samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, interfaol metodlar orqali tashkil etilgan mashg‘ulotlarda bolalar ta’lim jarayonida faolroq ishtirok etadilar. **Interfaol metodlarning asosiy afzalliklari quyidagilardan iborat:**

bolalarda mustaqil fikrlash rivojlanadi;

kommunikativ kompetensiya shakllanadi;

jamoada ishlash ko‘nikmasi rivojlanadi;

ijodiy tafakkur kuchayadi; ta’lim jarayoni qiziqarli tashkil etiladi.[6][8].

Maktabgacha ta’lim jarayonida pedagog yumshoq ko‘nikmalarni rivojlantirishda muhim rol o‘ynaydi. Tarbiyachi quyidagi vazifalarni amalga oshirishi zarur: bolalarda erkin fikrlash muhitini yaratish; hamkorlikka asoslangan ta’limni tashkil etish; muammoli vaziyatlarni yaratish; bolalarning individual xususiyatlarini inobatga olish. Pedagogning professional mahorati interfaol metodlardan samarali foydalanishda muhim omil hisoblanadi.[7].

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi. “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonun. – Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi nashriyoti, 2020. – 45 b.
2. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. Maktabgacha ta’lim davlat standarti. – Toshkent: “O‘zbekiston”, 2021. – 68 b.
3. R.X. Djuraev, S.T. Turg‘unov. Pedagogika nazariyasi va tarixi. – Toshkent: “Fan va texnologiya”, 2019. – 312 b.
4. N.N. Azizxo‘jayeva. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. – Toshkent: “Fan”, 2018. – 256 b.
5. Sh.A. Abdullayeva. Maktabgacha pedagogika. – Toshkent: “O‘qituvchi”, 2017. – 240 b.
6. M. Ochilov. Yangi pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: “Fan va texnologiya”, 2018. – 192 b.
7. Z.T. Nishanova, G.K. Alimuhamedova. Bolalar psixologiyasi va pedagogik psixologiya. – Toshkent: “O‘zbekiston faylasuflari milliy jamiyati”, 2019. – 284 b.
8. D.G. Levites. Pedagogik texnologiyalar. – Moskva: “Prosveshcheniye”, 2016. – 256 b.
9. L.S. Vygotskiy. Bolalar psixologiyasi va rivojlanish nazariyasi. – Moskva: “Pedagogika”, 1984. – 368 b.
10. M. Montessori. The Montessori Method. – New York: Frederick A. Stokes Company, 1912. – 377 p.
11. J. Dewey. Democracy and Education. – New York: Macmillan, 1916. – 434 p.
12. N.M. Egamberdiyeva. Ijtimoiy pedagogika. – Toshkent: “Fan va texnologiya”, 2020. – 216 b.